

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.411.002.06.2021

Pan
Wojciech Kowalczyk
p.o. Prezesa Zarządu

Boryszew SA,
Aleje Jerozolimskie 92,
00-807 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/21/504 – Realizacja wybranych projektów przez beneficjentów w programach sektorowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Boryszew Spółka Akcyjna w Warszawie, Aleje Jerozolimskie 92, 00-807 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Kowalczyk, p.o. Prezesa Zarządu od 18 maja 2021 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Andrzej Juszczyński, Wiceprezes Zarządu, Dyrektor Finansowy oraz Mikołaj Budzanowski, Członek Zarządu, Dyrektor Ds. Rozwoju w okresie od 4 maja 2021 r. do 18 maja 2021 r. Piotr Lisiecki, Prezes Zarządu w okresie od 7 listopada 2018 r. do 4 maja 2021 r. Piotr Szeliga, p.o. Prezesa Zarządu w okresie 19 stycznia 2018 r. do 7 listopada 2018 r. oraz Prezes Zarządu w okresie od 28 maja 2012 r. do 1 października 2016 r. Jarosław Michniuk, Prezes Zarządu, w okresie od 1 października 2016 r. do 19 stycznia 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja przez beneficjentów dofinansowanych projektów w programach sektorowych, w tym osiąganie założonych rezultatów oraz raportowanie przez beneficjenta stanu realizacji projektów w programach sektorowych
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2014 r. do 31 maja 2021 r. z uwzględnieniem faktów spoza tego okresu, mających istotne znaczenie dla kontrolowanej działalności
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Agnieszka Siwczyk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/30/2021 z 13 maja 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Projekt pn. *Wdrożenie innowacyjnych technologii w wieloseryjnym procesie produkcji przewodów do transmisji płynów POIR.01.02.00-00-0297/16-00*³ nie zakończył się osiągnięciem założonych rezultatów. NIK przyjmuje do wiadomości, iż projekty z komponentem B+R⁴ są przedsięwzięciami wysokiego ryzyka, jednak zarówno sposób realizacji Projektu jak i forma jego zakończenia były niezgodne z postanowieniami umowy o dofinansowanie zawartej z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju⁵. W nieprawidłowy sposób sprawozdawano do NCBR, zarówno w raportach z realizacji jak we wnioskach o refundację. Rozliczenie środków z zaliczki nastąpiło z opóźnieniem o 180 dni i dopiero po monitach z NCBR. Mimo podjęcia decyzji o rezygnacji z realizacji zadania nr 4 i części zadania nr 1 w Projekcie, beneficjent nie poinformował niezwłocznie NCBR o zakończeniu prac i nie dokonał rozliczenia w sposób przewidziany w umowie o dofinansowanie.

Niewłaściwy oraz niezgodny z postanowieniami zawartej z NCBR umowy był nadzór Spółki nad przebiegiem realizacji Projektu, na co wskazuje brak rzetelnego dokumentowania zdarzeń istotnych w przebiegu realizacji Projektu. Spółka nie dysponowała dokumentacją i wiedzą pozwalającą określić przyczyny wystąpienia zaistniałych zdarzeń. W konsekwencji nie jest możliwe jednoznaczne określenie, kiedy podjęto decyzję o rezygnacji z jednego z zadań uwzględnionych we wniosku o dofinansowanie. Wniosek o zmiany w umowie w tym zakresie został złożony około pięć miesięcy po wykazaniu tego faktu w raporcie z realizacji projektu. Skutkowało to wstrzymaniem dalszego dofinansowania i w konsekwencji rozwiązaniem umowy o dofinansowanie. Beneficjent, mimo problemów z realizacją projektu i stwierdzeniem niezasadności kontynuacji badań i wdrożeniach wyników nie podjął decyzji o rozwiązaniu umowy o dofinansowanie Projektu, co skutkowało koniecznością zwrotu refundacji w kwocie 100,2 tys. zł wraz z odsetkami w kwocie 26,5 tys. zł.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe kontrolowanej działalności

Opis stanu faktycznego

Spółka Boryszew SA w latach 2014-2021 realizowała osiem projektów badawczo-rozwojowych współfinansowanych ze środków publicznych. Pięć z nich zakończono w badanych okresie, a trzy były w trakcie realizacji z terminem zakończenia w 2021 r.

Kontrolą NIK objęto projekt *POIR.01.02.00-00-0297/16 Wdrożenie innowacyjnych technologii w wieloseryjnym procesie produkcji przewodów do transmisji płynów* realizowany na podstawie umowy nr POIR.01.02.00-00-0297/16-00 zawartej z NCBR w ramach programu sektorowego INNOMOTO. Spółka Boryszew SA złożyła wniosek o dofinansowanie Projektu w ramach konkursu 6/1.2/2016/POIR INNOMOTO 1, który był prowadzony na przełomie lat 2016-2017. Umowa o dofinansowanie⁶ Projektu została zawarta 25 września 2017 r. Całkowity koszt projektu określono na 9 790,7 tys. zł. Instytucja Pośrednicząca przyznała Beneficjentowi dofinansowanie w kwocie nie przekraczającej 3 916,3 tys. zł,

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: Projekt

⁴ Prace badawczo-rozwojowe oznaczają pozyskiwanie know-how dotyczącego produktów, technologii lub procesów oraz prowadzenie analiz teoretycznych, systematycznych studiów lub doświadczeń, w tym produkcji eksperymentalnej, techniczne testowanie produktów lub procesów, zapewnianie koniecznego wyposażenia oraz uzyskiwanie praw własności intelektualnej w odniesieniu do wyników prac.

⁵ Dalej: NCBR lub Instytucja Pośrednicząca lub IP.

⁶ Dalej: uod.

co stanowiło 40% całkowitych wydatków kwalifikujących się do objęcia wsparciem, z przeznaczeniem na prace rozwojowe. Okres kwalifikowalności wydatków objętych projektem określony był od 1 maja 2017 r. do 29 lutego 2020 r. Projekt był realizowany przez BORYSZEW S.A. Oddział Maflow w Tychach.

(akta kontroli str. 191-196)

Realizacja rzeczowa Projektu

Projekt *Wdrożenie innowacyjnych technologii w wieloseryjnym procesie produkcji przewodów do transmisji płynów* zakładał przeprowadzenie prac rozwojowych dotyczących opracowania cyfryzacji procesów produkcyjnych w połączeniu z transportem międzyoperacyjnym i raportowaniem produkcji seryjnej przewodów do klimatyzacji samochodowej z wykorzystaniem nowoczesnych metod łączenia stopów aluminium i nowoczesnych nieniszczących metod testowania. („[...]”⁷) Wynikiem tego projektu miało być wyprodukowanie lżejszego przewodu w porównaniu do standardowej linii metal/guma, co korzystnie wpłynęłoby na wagę pojazdu i zużycie paliwa.

Projekt zakładał realizację czterech zadań:

- nr 1 opracowanie koncepcji digitalizacji procesów produkcyjnych przewodów klimatyzacyjnych w technologii Maflow 4.0.
- nr 2 badania nad rozwojem technologii, procesów i stacji do łączenia komponentów dedykowanych Maflow 4.0.
- nr 3 badania nad rozwojem technologii, procesów i stanowisk do testowania przewodów klimatyzacyjnych dedykowanych dla Maflow 4.0.
- nr 4 produkcję alternatywnych węży gumowych do przesyłu płynów w „samochodzie” z wykorzystaniem alternatywnych materiałów.

Zadanie nr 1 *Opracowanie koncepcji digitalizacji procesów produkcyjnych przewodów klimatyzacyjnych w technologii Maflow 4.0* miało uwzględniać prace B+R dotyczące rozwoju cyfryzacji procesów produkcyjnych („[...]”). Planowano również koncepcyjną symulację komputerową procesu dla całego produktu w połączeniu z innymi profuktami i potencjalnym krzyżowaniem się procesów oraz opracowanie koncepcji obliczania magazynów buforowych⁸ przed operacjami wymagającymi interwencji człowieka.

W zadaniu nr 1, Beneficjent zebrał dane dla projektu, w szczególności dotyczące maszyn, procesów, wytwarzanych produktów, prognozowanego zapotrzebowania, aktualnego układu i przestrzeni, co stanowiło podstawę do opracowania założeń do zmian układu w zakładzie w Tychach. („[...]”).

Rozpoczęto realizację układu maszyn w jednej z hal. Szacowane zaawansowanie wynosiło około 50%. Kontynuacja zadania została jednak oceniona jako nieuzasadniona ekonomicznie dla Spółki.

(akta kontroli str.: 164-167, 191-196)

Beneficjent rozpoczął przegląd rynku pod kątem dostępnych rozwiązań do inteligentnego zarządzania produkcją. Zebrane informacje mają być podstawą do opracowania specyfikacji technicznej systemu. Zadanie nie zostało w pełni

⁷ W treści wystąpienia pokontrolnego NIK wyłączyła jawność informacji ustawowo chronionych, stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2176 ze zm.) i art. 381 ust. 1 w związku z art. 365 pkt 11 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1913 ze zm.), w interesie Boryszew SA poprzez ich anonimizację i zastąpienie oznaczeniem („[...]”).

⁸ W magazynie buforowym (zwanym również magazynem krótkoterminowym, magazynem wyrównawczym lub magazynem tymczasowym) przechowywane są tymczasowo materiały, które po krótkim czasie są ponownie potrzebne w procesie produkcyjnym. Zapas buforowy z definicji musi zapewnić szybki i bezproblemowy proces produkcji.

zrealizowane.

(akta kontroli str.: 164-167, 191-196)

W zadaniu nr 2 obejmującym *Badania nad rozwojem technologii, procesów i stacji do łączenia komponentów dedykowanych Maflow 4.0* zakładano wdrożenie innowacyjnej technologii spawania laserowego stopów aluminium, („[...]”).

Analiza w zadaniu miała polegać na zbadaniu dostępnych metod termicznego łączenia elementów (lutowanie, płomieniowe, lutowanie indukcyjne, spawanie laserowe) oraz porównanie zalet i wad pod kątem automatyzacji procesu produkcyjnego jak i zastosowanej technologii łączenia elementów. („[...]”).

Zaplanowano kolejne kroki w celu wykonania tego zadania, obejmujące: specyfikację techniczną połączenia spawalniczego; specyfikację procesu, DFMEA⁹, PFMEA¹⁰; specyfikację maszyny; realizację prototypów; definicje metody testowania części z procesu prototypowego; regulację procesu, części przedseryjne; raport techniczny po testach prototypowych.

(„[...]”). Po pierwszych testach została przygotowana analiza DFMEA pozwalająca zidentyfikować potencjalną awarię, która może wystąpić w fazie rozwoju. Podczas drugiej prototypowej próby spawania laserowego zaobserwowano dodatkowe problemy, które należało rozwiązać lub zoptymalizować przed rozpoczęciem opracowywania procesu i projektowania dla procesu produkcji seryjnej. Zidentyfikowane problemy związane z procesem spawania pozwoliły opracować specyfikację techniczną spawarki laserowej. Kolejnym krokiem była produkcja i walidacja nowej technologii połączeń. („[...]”).

(akta kontroli str.: 191-196)

W zadaniu nr 3 *Badania nad rozwojem technologii, procesów i stanowisk do testowania przewodów klimatyzacyjnych dedykowanych dla Maflow 4.0* obejmującym opracowanie metod badania geometrii oraz szczelności produktów adekwatnie do wymagań klienta.

W ramach zadania nr 3 Beneficjent wykonał wewnętrzne testy obecnego systemu pomiarowego. W celu weryfikacji istotnych parametrów wybrano produkt o wysokim stopniu skomplikowania, aby poprawnie zdefiniować wymagania dla maszyny pomiarowej. Przeprowadzone testy były niezbędne do poznania głównych cech systemu pomiarowego. Następnie przygotowano specyfikację techniczną dla urządzenia pomiarowego. Ze względu na brak ofert na rynku Beneficjent podjął decyzję o zakupie systemu do automatycznego pomiaru, który można zastosować do pomiarów linii klimatyzacji. („[...]”). Produkcja przewodu klimatyzacyjnego kończy się testem szczelności. Do tego celu rozważano wykorzystanie helu, czynnika chłodniczego R134a oraz wodoru.

(akta kontroli str.: 191-196)

W ramach zadania nr 4 *Produkcja alternatywnych węży gumowych do przesyłu płynów w „samochodzie” z wykorzystaniem alternatywnych materiałów* planowano opracowanie lżejszych, bardziej wytrzymałych węży do wykorzystania w motoryzacji, produkowanych z połączenia różnych materiałów. W chwili obecnej na rynku dostępna jest technologia produkcji węży metalowych i gumowych ze stali węglowej ocynkowanej lub stali nierdzewnej łączonych węzłem gumowym, a także rurki aluminiowe połączone z węzłem gumowym. Przewody składające się z kilku elementów stwarzają ryzyko powstania nieszczelności w połączeniu pomiędzy węzłem aluminiowym lub stalowym a elastycznym węzłem gumowym. Kolejnym słabym punktem jest waga części i kłopotliwy recykling gumy. Kierunek zmian

⁹ DFMEA (z ang. Design Failure Mode Effects Analysis) – analiza przyczyn i skutków wad projektu/konstrukcji).

¹⁰ PFMEA (z ang. Process Failure Mode and Effects Analysis) – analiza rodzajów i skutków możliwych błędów w procesie.

w branży motoryzacyjnej zmierza do odciążenia części pojazdów i zastępowaniu metali tworzywami sztucznymi, części plastikowe zastępują gumę, aluminium i stal są jednymi z tych innowacyjnych rozwiązań. Planowano opracowanie nowej linii produkcyjnej, która będzie w stanie wyprodukować jedno- i wielowarstwowe rury z tworzyw sztucznych od definicji materiału do produktu końcowego. Miało to pozwolić na zmniejszenie pracochłonnej produkcji oraz redukcję wagi przewodów o 20%. Rozdzielono procesy do dwóch rodzin: 1) aplikacji chłodzenia oleju i 2) aplikacji klimatyzacji. Powodem podziału były różne wymagania dotyczące warunków pracy i technologii wytłaczania (monowarstwa/wielowarstwa).

(„[...]”) Nie zostały wykonane zadania dla układów klimatyzacji, ze względu na zmiany trendów produkcji w tym obszarze. Wdrożenie nowego wielowarstwowego produktu nie byłoby korzystne dla Spółki.

(akta kontroli str.: 191-196)

Problemy z realizacją Projektu i rozwiązanie umowy o dofinansowanie

W raporcie nr 1 z realizacji Projektu, złożonego 10 czerwca 2019 r., Beneficjent wskazał, że zadanie nr 4 zostało wstrzymane w trakcie jego realizacji, co uzasadniano decyzjami strategicznymi Spółki. IP podjęła decyzję o przekazaniu raportu do oceny eksperta, który 13 grudnia 2019 r. wydał negatywną ocenę dotyczącą działań Beneficjenta w projekcie wraz z informacją o konieczności pozyskania opinii dodatkowych ekspertów¹¹. W opinii eksperta, zadania 1-3 były realizowane zgodnie z umową o dofinansowanie, ale zaniechanie realizacji zadania nr 4 miało wpływ na zasadność dalszej realizacji projektu, tym bardziej, że we wniosku o dofinansowanie Beneficjent określił te zadania jako niezbędne. W opinii eksperta Beneficjent nie wprowadził działań naprawczych i podjął decyzję uniemożliwiającą osiągnięcie zakładanych efektów.

Beneficjent został poinformowany o negatywnej opinii eksperta pismem z 15 stycznia 2020 r. Jednocześnie IP wstrzymała finansowanie projektu oraz wydanie opinii w kwestii zmian w projekcie proponowanych we wniosku Beneficjenta z 5 listopada 2019 r.

Ze względu na trudności w wytypowaniu ekspertów przedłużył się okres oceny raportu nr 1¹². Spotkanie Beneficjenta, przedstawicieli IP, z ekspertami odbyło się 11 września 2020 r. Eksperti podtrzymali negatywną ocenę projektu w opinii z 23 października 2020 r. W konsekwencji tych zdarzeń - 3 lutego 2021 r. - IP przesłała do Beneficjenta rekomendację rozwiązania umowy o dofinansowanie, które ostatecznie nastąpiło 8 marca 2021 r.

(akta kontroli str.: 40-48, 53-196)

Problemy z rzeczową realizacją projektu skutkowały złożeniem przez Beneficjenta wniosku nr 1/2019 o wprowadzenie zmian w Projekcie z 5 listopada 2019 r. Wniosek zawierał propozycje zmian wraz z uzasadnieniem. Wniosek obejmował dwa punkty, z których pierwszy dotyczył zadań 2 i 3 a drugi zadań nr 1 i 4. W związku z problemami w trakcie realizacji zadań 2 i 3 Beneficjent zawniioskował o wydłużenie okresu kwalifikowalności Projektu z 29 lutego 2020 r. na 30 kwietnia 2020 r. i argumentował to wycofaniem się z zakupu urządzenia do spawania laserowego w zadaniu nr 3, decydując się na rozwijanie procesu produkcyjnego z wykorzystaniem parku maszynowego poddostawcy, który nie został uwzględniony we wniosku. Podczas prac z podwykonawcą, Spółka stwierdziła,

¹¹ Pismo Zastępcy Dyrektora Biura Dyrektora Centrum i Obsługi Prawnej NCBR z 29 czerwca 2021 r. (znak: BDP-SKO.090.12.2021.MG2).

¹² Pismo Zastępcy Dyrektora Biura Dyrektora Centrum i Obsługi Prawnej NCBR z 29 czerwca 2021 r. (znak: BDP-SKO.090.12.2021.MG2).

że przeprowadzenie wszystkich badań wyłącznie przez podmiot zewnętrzny nie jest możliwe, gdyż odbywało się w oderwaniu od pozostałej części procesu technologicznego, który występuje w produkcji przewodów do klimatyzacji, a który ma istotny wpływ na proces spawania laserowego. Beneficjent planował zakup własnego urządzenia do przeprowadzania prób technologicznych, ale przewidywał, że zastosowanie procedur zakupowych wymaganych przez IP wydłuży proces. Spółce nie udało się pozyskać tego urządzenia z rynku z powodu braku ofert. Podobny problem Beneficjent wskazał w odniesieniu do urządzenia pomiarowego do testowania przewodów klimatyzacyjnych. Zakup ten został zrealizowany z pominięciem procedur zakupowych, ze środków własnych.

Druga wnioskowana 5 listopada 2019 r. zmiana projektu dotyczyła zmniejszenia wartości całkowitego kosztu realizacji Projektu na 2 106 701,75 zł (z kwoty 9 790,7 tys. zł), zmniejszenia kwoty wydatków kwalifikowanych do 1 154 013,75 zł (z kwoty 9 790,7 tys. zł) oraz zmniejszenia wartości dofinansowania do kwoty 461 605,50 zł (z kwoty 3 916,3 tys. zł). Propozycja zmian wynikała z problemów w realizacji Projektu. W zakresie zadania nr 1 i 4 Beneficjent nie odnotował zadowalającego postępu prac, pozwalającego przyjąć, że zadanie będzie możliwe do zrealizowania w ramach umowy wskazując jako przyczynę niezależne od niego warunki rynkowe oraz, że dalsza realizacja projektu nie pozwoliłaby na osiągnięcie celów, w tym wskaźników produktu i rezultatów zakładanych we wniosku o dofinansowanie jak również w okresie trwałości projektu. W zakresie zadania nr 1 Spółka wskazała, że błędne założenia we wstępnym etapie opracowywania koncepcji rozmieszczania maszyn spowodowały, że kontynuacja tego rozwiązania byłaby dla przedsiębiorstwa nieopłacalna. Zmieniły się także inne elementy mające wpływ na cały proces, np. zmniejszono gamę produkowanych wyrobów, czas niezbędny na opracowanie oprogramowania służącego analizie poszczególnych kroków produkcyjnych miał zostać wydłużony oraz wystąpiły problemy z kompatybilnością sterowników w procesie produkcyjnym, co w zasadzie uniemożliwiało ich pełną integrację. Zmiany w branży motoryzacyjnej, w szczególności w obszarze samochodów elektrycznych, miały wpływ na profil produkcji Boryszew S.A.

W zakresie zadania nr 4 Beneficjent zakładał opracowanie nowego typu przewodów („[...]”). Ze względu na szybki rozwój samochodów o napędzie elektrycznym, („[...]”) wdrożenie takiego produktu nie przyniosłoby korzyści Spółce. („[...]”), co wykluczało stosowanie materiałów wykonanych z tworzyw sztucznych składających się z dwóch lub trzech warstw. Dodatkowym warunkiem rynkowym, niezależnym od Beneficjenta, było pozyskanie wykwalifikowanej kadry inżynierskiej posiadającej wiedzę w obszarze alternatywnych materiałów wykonanych z tworzyw sztucznych dla aplikacji przenoszenia płynów. Beneficjent uzasadniał, że z tego względu ta część Projektu nie wykazała postępu w realizacji.

(akta kontroli str.: 40-48, 53-196)

Beneficjent w trakcie realizacji Projektu rozpoczął procedury zakupowe sprzętu, materiałów i usług koniecznych do realizacji zadań, ale nie zostały one uwzględnione w kosztach projektu ze względu na wysokie zagrożenie konieczności zwrotu środków w przyszłości. W przypadku pozyskania technologii spawania laserowego z powodu niedopełnienia formalności zakupowych koszty nie zostały uwzględnione w projekcie, natomiast w przypadku pozyskania spawarki laserowej zostały rozpoczęte dwa postępowania, które nie zostały rozstrzygnięte z powodu braku ofert.

(akta kontroli str. 42, 191-196)

Umowa o dofinansowanie została rozwiązana 8 marca 2021 r. IP w uzasadnieniu wskazała, że Beneficjent nie realizował projektu zgodnie z umową

o dofinansowanie, tj. nie osiągał założonych celów i wskaźników określonych we wniosku o dofinansowanie, nie zrealizował pełnego zakresu rzeczowego związanego z prowadzeniem badań przemysłowych i prac rozwojowych. Eksperti wskazali brak zasadności kontynuacji Projektu ze względu na odstępianie od realizacji zadania nr 4. Podjęta przez Beneficjenta decyzja o rezygnacji z prowadzenia prac w ramach etapu nr 4 była bezzasadna, gdyż uniemożliwia uzyskanie zaplanowanych w Projekcie wskaźników oraz uzyskanie założonego poziomu TRL¹³ i innowacyjności. Ponadto, nie wykonano prac zaplanowanych w ramach etapu nr 1, 2 oraz 3 zgodnie z opisem Projektu. Skutkowało to brakiem zgodności pomiędzy głównym celem Projektu tj. opracowaniem innowacyjnej technologii łączenia przewodów układu klimatyzacyjnego wykonanych z tworzyw sztucznych, a wynikami wadliwie wykonanych połączeń rurowych ze stopu aluminium wykazanymi w Raporcie, na co wskazywały przeprowadzane próby wytrzymałościowe i szczelności. Z ekspertyz wykonanych w toku oceny raportu wynikało, że nie zrealizowano wszystkich prac zgodnie z zakresem wynikającym z Umowy, a kontynuacja Projektu nie była zasadna.

(akta kontroli: 40-49, 190-196)

Zarząd Spółki wyjaśnił¹⁴, że w 2019 r. rozważano rezygnację z realizacji Projektu ze względu na ograniczony postęp w realizacji finansowej oraz merytorycznej. Z powodu braku danych źródłowych, wynikających ze zmian personalnych data podjęcia decyzji była niemożliwa do określenia.

Zgodnie z § 3 ust. 14 oraz § 12 ust. 3 uod beneficjent zobowiązany był do niezwłocznego złożenia wniosku o płatność końcową w przypadku, gdy w trakcie realizacji Projektu okazało się, iż dalsze prace badawcze nie doprowadzą do osiągnięcia zakładanych wyników. Zdaniem NIK taka sytuacja nastąpiła w objętym kontrolą Projekcie, jednak Beneficjent nie poinformował o tym fakcie NCBR stosownie do właściwych postanowień uod.

(akta kontroli: 40-49)

Raportowanie przebiegu realizacji Projektu

Zgodnie z §12 ust. 5 uod Beneficjent był zobowiązany do składania raportów z realizacji zadań określonych w Opisie Projektu w terminie do 31 stycznia każdego roku realizacji Projektu o ile realizacja projektu trwała dłużej niż 6 miesięcy. Boryszew SA złożył łącznie trzy raporty:

1. Raport z realizacji Projektu nr 1/2019 obejmował okres sprawozdawczy od 8 grudnia 2017 r. do 30 kwietnia 2019 r. Raport został złożony 6 czerwca 2019 r. i podlegał ocenie ekspertów,
2. Raport z realizacji Projektu nr 2/2019 obejmował okres sprawozdawczy od 1 maja 2019 r. do 30 listopada 2019 r. i został złożony 8 stycznia 2020 r.
3. Raport z realizacji Projektu nr 3 – końcowy, który został złożony 13 kwietnia 2021 r.

(akta kontroli str.: 40-46, 53-56, 191-196)

IP wzywała Beneficjenta do przygotowania raportów z realizacji Projektu w terminach i na zasadach określonych w umowie pod rygorem rozwiązania umowy o dofinansowanie ze skutkiem natychmiastowym.

(akta kontroli str.: 53-190)

W trakcie realizacji Projektu nie została przeprowadzona przez NCBR ocena śródk okresowa, o której mowa w §12 ust. 9-11 uod.

¹³ TRL (z ang. Technology Readiness Level) czyli poziomy gotowości technologicznej oznaczają poziom zaawansowania prac nad nowymi technologiami w projekcie badawczo-rozwojowym.

¹⁴ Pismo z 28 czerwca 2021 r., bez sygnatury.

(akta kontroli: 41)

Zgodnie z § 12 ust 4 uod, Beneficjent był zobowiązany w każdym roku realizacji Umowy oraz w okresie trwałości Projektu, przedłożyć Instytucji Pośredniczącej kopie sprawozdania o działalności badawczej i rozwojowej za rok poprzedni (sprawozdania B+R), składanego w Głównym Urzędzie Statystycznym¹⁵ na podstawie ustawy o statystyce publicznej¹⁶. Kopie w/w sprawozdań powinny być wysłane nie później niż do 31 marca danego roku. Sprawozdania takie nie były składane do IP.

(akta kontroli str.: 44, 191-196)

Realizacja finansowa Projektu

Całkowity koszt projektu określono na 9 790,7 tys. zł. Instytucja Pośrednicząca przyznała Beneficjentowi dofinansowanie w kwocie nie przekraczającej 3 916,3 tys. zł, co stanowiło 40% całkowitych wydatków kwalifikowanych.

W harmonogramie płatności¹⁷ dla Projektu przewidywano, że w każdym kwartale realizacji projektu Beneficjent poniesie wydatki kwalifikowane podlegające refundacji w wysokości do 815,9 tys. zł. W budżecie projektu¹⁸ przewidywano wydatki na:

- wynagrodzenia pracowników w wysokości 2 127,9 tys. zł,
- badania m.in. w zakresie procesów łączenia komponentów w technologii laserowej, w zakresie nieinwazyjnej metody testowania szczelności oraz optycznego sprawdzania geometrii części w wysokości 2 215,3 tys. zł,
- usługi m.in. z zakresu właściwości i doboru materiałów, metod pomiarowych oraz badawczych, metod wyliczania oraz symulacji wytrzymałości konstrukcji przewodów w wysokości 682,8 tys. zł,
- kosztów operacyjnych o wartości 3 763,2 tys. zł, na które składały się m.in. komponenty, materiały, leasing, zakup licencji, sprzęt laboratoryjny oraz wynajem powierzchni laboratoryjnych.
- kosztów pośrednich rozliczanych stawką ryczałtową 17% wartości wydatków kwalifikowanych wykazanych w pozostałych kategoriach kosztów z wyłączeniem kosztów podwykonawstwa, w wysokości nie wyższej niż 1 001,49 tys. zł.

(akta kontroli str. 4-13, 191-196)

W okresie realizacji projektu Beneficjent złożył cztery wnioski o płatność:

1. We wniosku o refundację za okres od 1 maja 2017 r. do 8 grudnia 2017 r. uwzględniono wydatki na wynagrodzenia dla osób biorących udział w realizacji projektu oraz koszty pośrednie obliczone wg zasad wskazanych w §10 ust. 1 uod¹⁹ za okres od maja do listopada 2017 r. Wniosek został złożony 19 grudnia 2017 r. Dofinansowanie projektu zostało wypłacone 22 grudnia 2017 r. Wartość wydatków kwalifikowanych poniesionych w okresie objętym wnioskiem wynosiła 252,4 tys. zł, a kwota refundacji 100,9 tys. zł, co stanowiło 10,4% wartości wydatków kwalifikowanych zaplanowanych na 2017 r.

Pismem²⁰ z 29 marca 2018 r. IP wezwała Beneficjenta do zwrotu 793,79 zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, naliczonych od dnia wypłaty środków do dnia dokonania zwrotu. Przyczyną były stwierdzone błędy w obliczaniu wynagrodzenia jednego pracownika za październik 2017 r.

¹⁵ Dalej: GUS.

¹⁶ Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej Dz.U.2021.955 t.j. z dnia 35 maja 2021 r.

¹⁷ Załącznik nr 3 do uod.

¹⁸ Załącznik nr 2 do uod.

¹⁹ Wskaźnik kosztów pośrednich rozliczanych stawką ryczałtową wynosił 17% wartości kosztów kwalifikowanych wykazanych w pozostałych kategoriach kosztów, z wyłączeniem kosztów podwykonawstwa.

²⁰ Pismo DF-SFPO.4212.143.2018.ED z 29 marca 2018 r.

Wartość wydatków bezpośrednich niekwalifikowanych wynosiła 1 696,13 zł, oraz pośrednich 288,34 zł. Zwrot środków nastąpił 4 kwietnia 2018 r. wraz z odsetkami w kwocie 17,92 zł.

(akta kontroli str.40-47,53-196)

2. Wniosek o zaliczkę za okres 9-19 grudnia 2017 r. w kwocie 40 tys. zł. Wniosek został złożony i zaakceptowany 19 grudnia 2017 r., a zaliczka została wypłacona 22 grudnia 2017 r. Zwrot zaliczki nastąpił 17 września 2018 r. po monitach ze strony IP. Beneficjent nie zapłacił odsetek od zwróconej kwoty, o których mowa w §8 ust. 14 uod. NCBR wyjaśniło²¹, że Beneficjent nie był zobligowany do zwrotu odsetek w związku z art. 189 ust. 3 i 3f ustawy o finansach publicznych. Zgodnie ze stanowiskiem IZ, do wniosków o płatność, na złożenie których termin upłynął po 2 września 2017 r. brak było podstaw prawnych do naliczania odsetek od nierozliczonej w terminie zaliczki.

(akta kontroli str. 40-48, 53-56, 112-125, 191-196)

3. Wniosek o płatność i jednocześnie wniosek sprawozdawczy za okres od 20 grudnia 2017 do 31 maja 2019 r. We wniosku wskazano wydatki kwalifikowane o wartości 187 624,15 zł. W dniu 7 kwietnia 2020 r. IP poinformowała Beneficjenta, że z uwagi na negatywną ocenę raportu nr 1 i wstrzymanie wypłaty dofinansowania wniosek o płatność został wycofany z systemu.

(akta kontroli str. 40-48, 53-56, 85-102, 111, 191-196)

4. Wniosek o płatność złożony w związku z realizacją projektu, został oznaczony jako wniosek sprawozdawczy i zarazem końcowy, obejmujący okres od 20 grudnia 2017 r. do 29 lutego 2020 r. Beneficjent nie wskazał w nim wydatków do refundacji. Wniosek został złożony 29 kwietnia 2021 r. i zaakceptowany 5 maja 2021 r.

(akta kontroli str. 40-48, 53-56, 68-80, 191-196)

Pismem²² z 20 maja 2019 r. IP wezwała Beneficjenta do złożenia wniosków w terminach i na zasadach określonych w umowie pod rygorem rozwiązania umowy o dofinansowanie ze skutkiem natychmiastowym.

(akta kontroli str. 53-196)

W toku kontroli zbadano na próbie wydatki zadeklarowane do refundacji w wysokości 33,1 tys. zł, co stanowiło 15,4% wydatków kwalifikowanych. Do badania wytypowano w sposób celowy wynagrodzenia pracowników realizujących projekt i wydatki poniesione w listopadzie 2017 r. Wynagrodzenia pracowników obliczano proporcjonalnie do czasu poświęconego na realizację projektu w badanym okresie na podstawie płacy umownej wraz z kosztem obciążeń publiczno-prawnych pracodawcy. Koszty ogólne wynosiły 17% wydatków poniesionych na wynagrodzenia zgodnie z umową o dofinansowanie.

Ewidencja księgową prowadzoną dla dotacji ze środków europejskich prowadzona była z wykorzystaniem wyodrębnionego rachunku bankowego, zgodnie z warunkami umowy.

(akta kontroli str. 44, 191-196)

W związku z rozwiązaniem umowy o dofinansowanie spółka Boryszew SA dokonała zwrotu środków udzielonego dotychczas dofinansowania Projektu w kwocie 100 153,37 zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych wraz z odsetkami bankowymi, w kwocie 26 530,85 zł w dniu 9 kwietnia

²¹ Pismo BDP-SKO.090.12.2021.MG2 z 29 czerwca 2021.

²² Pismo DFP-SFP V.4211.541.2018 z 20 maja 2019 r.

2021 r.

(akta kontroli: 40-49, 53-196)

Promocja

Zarząd spółki wyjaśnił²³, że informacje o realizacji projektu POIR.01.02.00-00-0297/16-00 *Wdrożenie innowacyjnych technologii w wieloseryjnym procesie produkcji przewodów do transmisji płynów* oraz współfinansowaniu go ze środków europejskich były umieszczone na stronie internetowej www.maflow.pl, na stronie spółki Boryszew w zakładce *Innowacje oraz działalność B+R*, oraz w lokalizacji spółki w Chełmku, przy ul. Przemysłowej 4 była umieszczona tablica informacyjna.

(akta kontroli str. 44)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Boryszew SA składała z opóźnieniem raporty z przebiegu realizacji Projektu w sposób niezgodny z §12 ust. 5 uod. Beneficjent był zobowiązany do przedkładania Instytucji Pośredniczącej raportów z realizacji zadań określonych ujętych we wniosku o dofinansowanie w terminie do 31 stycznia każdego roku realizacji Projektu po zawarciu uod, o ile realizacja projektu trwała dłużej niż 6 miesięcy. Beneficjent nie złożył w terminie raportów za 2017, 2018 i 2019 r., a okresy sprawozdawcze w nich ujęte były niezgodne z warunkami umowy o dofinansowanie. Zamiast oddzielnego raportu za 2017 r. i 2018 r. Spółka przedłożyła w dniu 6 czerwca 2019 r. jeden raport za okres od 8 grudnia 2017 r. do 30 kwietnia 2019 r. Natomiast realizacja Projektu w roku 2019 r. została przedstawiona w trzech odrębnych raportach.

Zarząd Spółki wyjaśnił, że ze względu na zmiany kadrowe przedsiębiorstwo nie może dotrzeć do korespondencji pozwalającej na wyjaśnienie przyczyn nieprawidłowości.

(akta kontroli: 40-47, 53-57, 191-196)

2. Beneficjent nie przekazywał do IP sprawozdań o działalności badawczej i rozwojowej za lata 2017-2020, co było niezgodne z § 12 ust 4 uod. Beneficjent był zobowiązany w każdym roku realizacji Umowy oraz w okresie trwałości Projektu, przedłożyć IP kopie sprawozdania o działalności badawczej i rozwojowej za rok poprzedni, składanego do GUS na podstawie ustawy o statystyce publicznej. Kopie powinny być wysłane nie później niż do 31 marca danego roku. Zarząd Spółki wyjaśnił²⁴, że w odniesieniu do sprawozdań za 2017 r. i 2018 r. nie można przedstawić informacji o przyczynach takiego działania ze względu na zmiany kadrowe, natomiast w odniesieniu do sprawozdań za 2019 i 2020 r. ze względu na brak świadomości o takiej konieczności.

(akta kontroli str.: 44, 191-196)

3. Spółka składała wnioski o płatność w terminach niezgodnych z §8 ust. 1 i 12 uod, oraz na kwoty niezgodne z harmonogramem płatności i budżetem Projektu stanowiących załączniki do uod. Zgodnie z uod Beneficjent powinien składać wnioski o płatność za pośrednictwem SL2014 w terminach określonych przez IP, ale nie rzadziej niż raz na 3 miesiące licząc od dnia zawarcia umowy, natomiast zgodnie z §9 ust. 1 uod brak wydatków nie zwalniał beneficjenta z obowiązku od złożenia wniosku o płatność z wypełnioną częścią sprawozdawczą. Powyższa nieprawidłowość mieści się w katalogu naruszeń warunków określonych w §16 ust. 2 i 3 umowy o dofinansowanie pozwalających IP na wstrzymanie

²³ Pismo z 28 czerwca 2021 r., bez sygnatury

²⁴ Pismo z 28 czerwca 2021 r., bez sygnatury

dofinansowania lub rozwiązanie umowy. W grudniu 2017 r. Beneficjent wnioskował o wypłatę łącznie 140,9 tys. zł, co stanowiło zaledwie 14,4% kwoty zaplanowanej na ten rok. Ponadto z opóźnieniem o 180 dni dokonano zwrotu środków z zaliczki w kwocie 40 tys. zł po monitach IP.

Zarząd Spółki wyjaśnił, że ze względu na zmiany kadrowe nie było możliwe wskazanie przyczyn nieprawidłowości, które miały miejsce przed kwietniem 2019 r. kiedy Projektem zajmowały się inne osoby. Natomiast po kwietniu 2019 r. Beneficjent nie składał kolejnych wniosków o płatność ze względu na przewidywane duże ryzyko zwrotu dofinansowania związane z brakiem realizacji zadania nr 4 i toczącymi się pracami nad opiniowaniem raportu z realizacji zadania nr 1.

(akta kontroli str. 40-47, 53-196)

4. Beneficjent niezgodnie z postanowieniami § 3 ust. 14 oraz § 12 ust. 3 uod nie poinformował IP o braku możliwości dalszej realizacji Projektu oraz nie złożył wymaganego w takiej sytuacji wniosku o płatność końcową, mimo iż już w czerwcu 2019 r. została wstrzymana realizacja zadania nr 4. Ostatecznie realizacja umowy została zakończona na podstawie rekomendacji NCBR z lutego 2021 r.

(akta kontroli str. 40-47, 53-196)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, pomimo rozwiązania umowy o dofinansowanie projektu POIR.01.02.00-00-0297/16-00 *Wdrożenie innowacyjnych technologii w wieloseryjnym procesie produkcji przewodów do transmisji płynów*, przedstawia następującą uwagę i wniosek:

Uwagi Wzmocnienia w Spółce wymaga sposób dokumentowania przebiegu procesów i zapewnienie pełnej ścieżki rewizyjnej w projektach realizowanych we wsparciu programów sektorowych z dofinansowaniem ze środków europejskich, w szczególności w kontekście zwiększonej rotacji kadr.

Wnioski W przypadku ponownego przystępowania do projektów dofinansowywanych w ramach wspierania programów sektorów opracowanie wewnętrznych procedur w formie regulaminów i instrukcji, zapewniających skuteczny nadzór nad działaniami spółki w ramach podpisanej umowy z IP.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 13 sierpnia 2021 r.

Kontroler
Agnieszka Siwczyk
Specjalista kontroli państwowej

-//-

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
p.o. Dyrektor
Maciej Maciejewski

-//-

.....
podpis